

στεγαστικόν πρόβλημα καί στεγαστική πολιτική

υπό
'Αντωνίου Μέξη

Γενικοῦ Γραμματέως
τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρειῶν

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΣ
ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΑΣ

Θεωρῶ σκόπιμον, πρὶν ἢ εἰσελθῶ εἰς τὸ κύριον θέμα, νὰ κάμω μίαν εἰσηγησιν ἢ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦνται διεθνῶς εἰς τὸν τομέα τῆς Κοινωνικῆς Στεγαστικῆς Πολιτικῆς. Ἡ στέγη, ὡς γνωστὸν, δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἑλληνικὸν πρόβλημα, ἀλλὰ ὡς κοινωνικὸν θέμα ἀπασχολεῖ τὰς κυβερνήσεις ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἡ παγκόσμιος ἑκτασις τοῦ προβλήματος εἶναι ἐμφανής, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν ὅτι, συμφώνως πρὸς τὰ στατιστικὰ δεδομένα τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν, 150.000.000 οἰκογένειαι ἀνά τὸν κόσμον στεροῦνται στέγης ἢ στεγάζονται εἰς ἀνθυγιεινὰ στέγαστρα. Ἐκ τούτων 30.000.000 οἰκογένειαι εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν.

Ἡ κατοικία ἔγινε διεθνῶς δεκτὸν ὅτι δὲν ἀποτελεῖ μόνον στοιχεῖον καλύψεως τῶν στεγαστικῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ μέσον πολιτισμένης διαβίωσης καὶ διασφάλισης τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ αὐξήσις τῆς ἀνθρωπίνης παραγωγικότητος, ἡ διασφάλισις τῆς υἱείας, ἡ ἀνάπτυξις τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καὶ ἡ συναισθηματικὴ σύνδεσις τοῦ ἀτόμου πρὸς τὴν κοινωνίαν, σχετίζονται ἀμέσως πρὸς τὴν κατοικίαν. Ἡ κατοικία θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν βασικῶν συντελεστῶν, οἱ ὁποῖοι θεμελιώνουν ὄχι μόνον τὴν γαλήνην, τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενείας ἀλλὰ καὶ τὰ ἰδεώδη ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται ἡ δομὴ τῶν ἐθνικῶν κρατῶν.

Παλαιότερον ἢ πολιτικῆ ἐπὶ τῆς στεγάζσεως ἐξεδηλοῦτο εἰς μέτρα κυρίως καλύψεως ἐπείγουσῶν ἀναγκῶν, αἱ ὁποῖαι προέκυπτον εἴτε ἐκ μετακινήσεων τῶν πληθυσμῶν εἴτε ἐκ θεομηνιῶν. Εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ἐνεφανίζετο περισσότερο ὡς θέμα τοποθετήσεως κεφαλαίων παρὰ ὡς συνέπεια ἐνὸς κρατικοῦ προγράμματος.

Ἡ μεταπολεμικὴ περίοδος ἐχαρακτήρισθη ἀπὸ ἐντονον κοινωνικότητα. Εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κρατῶν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν συνθηκῶν ἀπασχολήσεως, ἐπαρκοῦς εἰσοδήματος, καλῆς υἱείας καὶ ἰκανοποιητικῆς διατροφῆς περιελήφθη καὶ ἡ ἐξασφάλισις κατοικίας. Ἐκρίθη ὅτι χωρὶς τὴν υἱεινὴν καὶ καλὴν κατοικίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ ὁ στόχος τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας.

Ἐκ τῆς συναρτήσεως τῶν στοιχείων τούτων διεμορφώθη ἡ ἀρχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ διαβίωσις ἀνθρώπων ὑπὸ ἀθλίας συνθήκας ἔχει συνέπειας δι' ὀλόκληρον τὴν κοινωνίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου δημιουργεῖται ἡ ὑποχρέωσις τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου διὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἀτόμων τούτων ἐκ τῆς καταστάσεως αὐτῆς.

Ὡς ἀποτελεσμα τῆς ἀνωτέρω ἀρχῆς ὑπῆρξαν τὰ ἀκόλουθα:

(α) Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀτόμου νὰ ἀποκτήσῃ κατοικίαν ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐν τῶν βασικωτέρων ἀνθρωπίνων κοινωνικῶν δικαιωμάτων. Περιελήφθη εἰς πλείστας Διεθνεῖς Διακηρύξεις καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Διεθνoῦς Ἀμερικανικοῦ Χάρτου τῶν Κοινωνικῶν Ἐγγυήσεων τῆς Bogata (1948), κατὰ τὸν ὁ-

ποῖον «οἱ ἐργαζόμενοι ἔχουσιν δικαίωμα εἰς ἴσην διανομὴν τῆς ἐθνικῆς εὐμερίας, ἀπολαμβάνοντες εἰς τιμὰς λογικὰς διατροφήν, ἔνδυσιν καὶ τὴν ἀπαραίτητον κατοικίαν· τὸ Κράτος πρέπει νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς διανομῆς κατοικιῶν εὐθηνῶν, πρακτικῶν καὶ ὑγιεινῶν διὰ τοὺς ἐργάτας, τοὺς ὑπαλλήλους καὶ τοὺς ἀγρότας». Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀντιλήψεων τούτων, τὸ ἐπὶ τῆς στέγης κοινωνικὸν δικαίωμα περιελήφθη εἰς πολλὰ μεταπολεμικὰ φιλελεύθερα συντάγματα, ὡς τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας, κ. ἄ. Ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1968 συμπεριλαμβάνεται μεταξὺ τῶν πλέον προωδευμένων κρατῶν, τὰ ὁποῖα κατοχυρώνουν συνταγματικῶς τὰ κοινωνικὰ ἀνθρώπιναι δικαιώματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ δικαίωμα τῆς κατοικίας. Οὕτω εἰς τὸ ἄρθρον 27 τοῦ Συντάγματος τῆς 29 Σεπτεμβρίου 1968 ἀναφέρεται ὅτι «τὸ Κράτος μεριμνᾷ διὰ τὴν ὑγίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν τοῦ πληθυσμοῦ ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν στέγης παρὰ τὸν στερουμένον ταύτης».

(β) Διενεργήθησαν εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ κράτη ἐμπεριστατομένα κοινωνικὰ ἔργα καὶ πρὸς διακρίβωσιν τῶν στεγαστικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐφημέροθησαν ἐνρῦτα στεγαστικὰ προγράμματα. Οὕτω ἡ Μεγάλη Βρετανία κατόρθωσεν ὄχι μόνον νὰ ἀνεγειρῇ 3.800.000 κατοικίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ρημιῶν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ νὰ δημοσιεύσῃ σεῖραν νέων πόλεων, δι' ὧν ἐπέργετο ἀποσυμφορήσεις εἰς τὰ μεγάλα ἄστικά βρετανικὰ κέντρα. Ἀπὸ τοῦ 1963 ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν ἓν νέον δεκαετῆς περιφερειακὸν στεγαστικὸν πρόγραμμα ἀνεγέρσεως 3.500.000 νέων κατοικιῶν πρὸς ἐξαφάνισιν τῶν ἀνθυγιεινῶν slums. Ἡ Γαλλία, ἀφ' οὗ ἐκάλυψε πλήρως τὸ ἔλλειμμα τῶν ὁποίων ἄφθισεν ὁ δευτέρος παγκόσμιος πόλεμος, ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν πρόγραμμα ἀνεγέρσεως 400.000 περίπου κατοικιῶν ἑτησίως. Ἡ Γερμανία, ἀφ' οὗ ἐσημείωσε τὸ καταπληκτικὸν ἐπιτεύγμα ἀνοικοδομήσεως 7.000.000 κατοικιῶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1945-67, συνεχίζει τὴν ἐφαρμογὴν ἐκτεταμένου στεγαστικοῦ προγράμματος πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς. Μὲ ἀνάλογον ρυθμὸν ἐφαρμόζονται στεγαστικὰ προγράμματα καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πολιτισμένων κρατῶν.

Ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τῆς κατοικίας, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν συγχρόνων κοινωνικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς πολεοδομικῆς, δὲν ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸν στόχον τὴν παραγωγὴν μόνον κατοικιῶν πρὸς ἀντικατάστασιν ἀκαταλλήλων τοιούτων τῶν ἐπισημειωμένων ἀναγκῶν· ἀποτελεῖ συνδυασμὸν ἐνὸς ἐυρύτερου κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὰ ἀκόλουθα:

(α) Τὴν οἰκιστικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων καὶ τῶν χωριῶν, βάσει σχεδίου ἐξασφαλίζοντος ὑγιεινὰς συνθήκας διαβιώσεως, πλήρη ἀπασχόλησιν, ἀνεκτὰ συγκοινωνιακὰ μέσα, δημιουργίαν πολιτισμένου περιβάλλοντος καὶ λειτουργίαν τῶν ἀπαραίτητων κοινω-

νικῶν κέντρων καὶ ὑπηρεσιῶν γενικῆς ἐξυπηρετήσεως. Βεβαίως, εἶναι προφανεῖς αἱ δυσχεραίαι τὰς ὁποίας συναντοῦν οἱ πολεοδομοὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ταύτην, δεδομένου ὅτι αἱ ἀνάγκαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐυρύτερων συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν, τὴν δημιουργίαν πάρκων, δημοσίων κτιρίων, κέντρων ἀναψυχῆς, ἐργοστασίων, ἐπιστημονικῶν ἐγκαταστάσεων, ἀεροδρομίων κ. ἄ., καθίστανται ὀσημέραι πιεστικότεραι.

(β) Τὴν ὀρθὴν δημογραφικὴν κατανομὴν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ κυρίως μὲ κατεῦθυνσιν διοχετεύσεως τοῦ ἀπαιτουμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ πρὸς τὰ ἐκ τοῦ χωροταξικοῦ καὶ πολεοδομικοῦ σχεδίου προβλεπόμενα κέντρα ἀπασχολήσεως (βιομηχανία, ἀγροτικὰ περριοχὰ, κτλ.).

(γ) Τὴν διατήρησιν ἐνὸς ἐκ τῶν προτέρων καθοριζομένου ποσοστοῦ ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς ἀγροτικὰς περριοχὰς. Ἡ τάσις τῶν ἀγροτῶν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς ἐστίας τῶν καὶ τὴν ἀγροτικὴν ἀπασχόλησιν καὶ νὰ καταφύγουν εἰς τὰ ἄστικά κέντρα, μὲ τὴν ἔλκυστικὴν ζωὴν καὶ τὰς ποικίλας ἀνέσεις, ἀποτελεῖ σοβαρὸν διεθνὲς μεταπολεμικὸν πρόβλημα. Ἡ ἀστυφιλία καὶ τὸ φαινόμενον τῆς μεταναστεύσεως ἐντὸς τῆς χώρας καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀποτελεῖ γενικῶς ἀνησυχητικὸν φαινόμενον, διότι ἀνατρέπει τὴν ἰσορροπίαν τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ὀρθὴν δημογραφικὴν κατανομὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

(δ) Τὴν ἐξασφάλισιν ἀνεκτῶν ὄρων ὑγιεινῆς διαβιώσεως τῶν κατοικῶν τῶν πόλεων διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως καθαριότητος καὶ τῆς διατηρήσεως πλήρους δικτύου ὕδρευσεως καὶ ἀποχετεύσεως. Εἰς τὰ μέτρα ταῦτα προσετέθη ἐσχάτως, ὡς καρπὸς τοῦ καλπάζοντος πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐμερίας, καὶ ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀτιμοσφαίρας ἐκ τῶν κωσασερίων καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν ἄλλων μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπονομεύεται ἐπικινδύνως ἡ ὑγεία τῶν κατοικῶν τῶν μεγάλων ἄστικῶν κέντρων.

Σοβαρωτάτην ὄθησιν εἰς τὸν ὅλον στεγαστικὸν μηχανισμόν ἔδωσαν καὶ αἱ νέαι τεχνικὰ μέθοδοι ἀνοικοδομήσεως.

Ἡ συντόχη καὶ ἡ ἐκ ταύτης προελθοῦσα ὑπερτίμησις τοῦ οἰκοδομησίου χώρου, αἱ νέαι ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρώπου δι' ἄνετον οἰκίαν καὶ ἡ προσαρμογὴ τῶν ἀρχιτεκτονῶν εἰς τὰς νέας τάσεις τῆς αἰσθητικῆς, ὑπερέσσαν τοὺς τεχνικοὺς νὰ σχεδιάσουν νέα, πολύμορφα, πολυφόρφα καὶ ὑπερμεγέθη κτίρια.

Παραλλήλως ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανικῆς οἰκοδομικῆς καὶ τῶν μεθόδων κατασκευῆς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν σύγχρονον τεχνολογίαν νὰ ἐξεύρῃ νέους τρόπους ἀνοικοδομήσεως, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιτυγχάνεται ταχύτερα, εὐθηνότερα καὶ καλύτερα κατασκευῆ.

Ἡ πλέον σύγχρονος μέθοδος τῆς οἰκοδομικῆς τεχνικῆς εἶναι ἡ βιομηχανοποίησις τῆς κατασκευῆς, γινώσθη ὡς σύστημα προκατασκευῆς. Τὸ σύστημα

τοῦτο στηρίζεται εἰς τὴν βιομηχανικὴν τυποποίησιν τῶν οικοδομικῶν στοιχείων, τὴν εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἐπανάλησιν τούτων καὶ τὴν μηχανοποίησιν τοῦ ἐργοταξίου. Σήμερον ἡ μέθοδος αὕτη ἐφαρμόζεται ευρύτατα εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον.

τὸ ἑλληνικὸν πρόβλημα στεγάσεως

Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶχε κατορθώσει μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου νὰ ἐφαρμόσῃ ἐκτεταμένον πρόγραμμα κατοικίας. Ἡ κρατικὴ μέριμνα στεγάσεως μέχρι τότε ἐξεδηλώθη μόνον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων τοῦ 1922 καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν πληθυσμῶν πληγέντων ὑπὸ σεισμῶν.

Αἱ στατιστικαὶ δεικνύουσιν ὅτι αἱ προπολεμικαὶ συνθήκαι δὲν ἦσαν ἱκανοποιητικαί, δεδομένου ὅτι τὸ ποσοστὸν πυκνότητος ἀνῆρχετο εἰς 2,02 ἄτομα ἀνὰ δωμάτιον.

Τὴν οἰκιστικὴν αὐτὴν κατάστασιν ἐπέτεινον αἱ προεληθούσαι ζημίαι ἐκ τοῦ πολέμου καὶ ἐν συνεχείᾳ αἱ καταστροφαὶ τὰς ὁποίας ἐπέφεραν ἡ δρᾶσις τῶν κομμουνιστικῶν συμφορῶν.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κατὰ καιροὺς ἀνακυψάντων στεγαστικῶν προβλημάτων ἐφηρμόσθησαν κατὰ τὸ μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 χρονικὸν διάστημα διάφορα στεγαστικὰ προγράμματα. Πρὸς πληρεστέραν ἐνημέρωσιν παραθέτομεν στοιχεῖα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

Πρόγραμμα ἀποκαταστάσεως προσφύγων. Εἶναι εἰς ὅλους γνωστὴ ἡ ἐθνικὴ περιπέτεια, ἡ ὁποία ὑπῆρξε συνέπεια τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς τοῦ 1922. Ὁμογενὴς πληθυσμὸς ἐξ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου ἑκατομμυρίου ἀτόμων ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ εὐφωρα εἰδυλιακὰ ἐδάφη τῶν πέραν τοῦ Αἰγαίου ἁκτῶν καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ πάτριον ἑλληνικὸν ἔδαφος. Ἡ Ἑλλάς τῶν πέντε καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων τότε κατοίκων ἐδέχθη τὸν ἀδελφὸν αὐτὸν πληθυσμὸν μετ' ἀγάπην, αὐτοθυσίαν καὶ στοργὴν καὶ ἐμοιράσθη μαζί τοι τὴν γῆν καὶ τὸν μόχθον.

Χωρὶς ἐξειδικευμένας ὑπηρεσίας καὶ χωρίς προετοιμασίαν ἡ Ἑλλάς κατῴρθωσεν ὄχι μόνον νὰ περιθάλλῃ τὸν πληθυσμὸν αὐτὸν ἀλλὰ καὶ νὰ προχωρήσῃ μετ' ταχὺν ρυθμὸν εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν του. Μετ' οὐσίαν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν δανειῶν, μετ' πιστώσεις τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ μετ' μίαν ἀξιοθαύμαστον καὶ μεγαλειώδη προσπάθειαν κατῴρθωσεν νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς ἀφομοιώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος.

Ἡ ἀποκατάστασις διεχωρίσθη εἰς ἀστικὴν καὶ ἀγροτικὴν, ἀναλόγως τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν προσφύγων. Μέχρι τοῦ 1940 εἶχε συντελεσθῆ ἡ ἀποκατάστασις τῶν 144.700 ἀγροτικῶν προσφυγικῶν οικογενειῶν καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῶν 160.800 ἀστικῶν οικογενειῶν. Μετ' τὰ προγράμματα αὐτὰ οἱ ἀγρόται καὶ οἱ

ἄστοι πρόσφυγες κατενεμήθησαν καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν καὶ ἐδημιούργησαν πρωτοτύπους ἀγροτικούς καὶ ἀστικούς οικισμοὺς. Αἱ διὰ τὸν ὄψ ἄνω σκοπὸν διατεθεισὶ πιστώσεις ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους ἀνήλθον μέχρι τοῦ 1940 εἰς τὸ ποσὸν τῶν 32.200.000.000 προπολεμικῶν δραχμῶν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν διεπιστώθη ὅτι ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀστῶν προσφύγων, κυρίως διαβίων ἐντὸς παραπηγμάτων καὶ ἄλλων ἀνθυγεινῶν στεγαστρῶν, εὐρίσκετο ἀκόμη ἀναποκατάστατος στεγαστικῶς. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐφηρμόσθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1951-60 πρόγραμμα μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐστεγάσθησαν διὰ τοῦ συστήματος αὐτοστεγάσεως 10.000 προσφυγικαὶ οἰκογένειαι, πραγματοποιηθείσης δαπάνης συνολικοῦ ὕψους 360.000.000 δρχ.

Πρὸς ἐξάλειψιν τῶν παραπηγμάτων ἐκ τῶν κεντρικῶν σημείων τῶν πόλεων, ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν βᾶσει τοῦ Ν. 4176/61 ἕτερον στεγαστικὸν πρόγραμμα, μέσῳ τοῦ ὁποίου μέχρι τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 ἀνηγέρθησαν εἰς νεοἰδρυθέντας οἰκισμοὺς Ἅγιον Σώστη Ἀθηνῶν, Φοίνικος Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλαχού 4.857 οἰκήματα πρὸς στέγασιν παραπηματούχων οικογενειῶν. Τὸ δαπανηθὲν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 321.000.000 δρχ. περίπου.

Ἀποκατάστασις τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ζημιῶν. Αἱ συνέπειαι τῶν ἐκ τῶν πολεμικῶν γεγονότων καταστροφῶν, τῆς κατοχῆς τῆς χώρας ὑπὸ τῶν κρατῶν τοῦ Ἄξουσι καὶ τῆς συμφορικῆς δράσεως ὑπῆρξαν λίαν σοβαραὶ εἰς τὸν οἰκιστικὸν τομέα. Ὑπελογίσθη ὅτι 500.000 κατοικιαὶ καὶ 15.000 καταστήματα καὶ βιοτεχνίαι (ἡ τοῖς ποσοστὸν 25% ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ οἰκιστικοῦ πλοῦτου τῆς Χώρας) ὑπέστησαν ζημίας. Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ζημιῶν τούτων ἐδαπανήθη ποσὸν ἐνὸς δισεκατομμυρίου τετρακοσίων ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἐξ ὧν ἐν δισεκατομμύριον ἑκατὸν εικοσιν ἑκατομμύρια δραχμῶν διετέθη ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς Βοηθείας. Ὑπολογίζεται ὅτι διὰ τοῦ προγράμματος τούτου ἀνοικοδομήθησαν ἢ ἐπεσκευάσθησαν 23.000 περίπου κατοικιαί, ἐνῶ συγχρόνως παρεσχέθησαν ἐπιλεία καὶ λοιπὰ οἰκοδομικὰ ὑλικὰ εἰς αὐτοστεγαζομένους πολεμοπαθεῖς.

Στέγασις θεομηριοπλήκτων καὶ διαβιόντων εἰς ἀνθυγεινὰ στέγαστρα. Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ζημιῶν τῶν ἐπεληθουσῶν ἐκ τῶν σεισμῶν τῶν Ἰονίων Νήσων, τῆς νήσου Θήρας καὶ τῆς Θεσσαλίας (1953-65), ὡς καὶ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν οικογενειῶν διαβιουσῶν εἰς ἀκατάλληλα στέγαστρα κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, ἐφηρμόσθη στεγαστικὸν πρόγραμμα μέσῳ τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθησαν ἢ ἐπεσκευάσθησαν ἢ ἐβεβαίωθη ἡ λειτουργία 70.359 κατοικιῶν, διατεθείσης διὰ τὸν σκοπὸν τούτου πιστώσεως ἐκ 2.300.000.000 δρχ.

Τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον τοῦ ἔτους 1965 νέα θεομηρία—ισχυρότατος σεισμός—ἐπληξε μεγάλας περι-

οχὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἔτεροι σεισμοὶ τὴν Ἑυρτανίαν καὶ ἄλλας περιοχὰς τῆς Χώρας. Αἱ πληγείσασα οἰκογένεια κατὰ τὴν γενομένην ἀπογραφὴν ἀνῆρχοντο εἰς 90.000 περίπου.

Διὰ τὴν κάλυψιν τῶν στεγαστικῶν τούτων ἀναγκῶν ἐφηρμόσθη στεγαστικὸν πρόγραμμα, διὰ τῆς διαθέσεως πιστώσεως 681.483.000 δρχ. Μέχρι τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, εἶχε γίνῃ ἐναρξίς ἀνοικοδομήσεως ἢ ἐπισκευῆς 12.676 κατοικιῶν.

Πέραν τοῦ προγράμματος τούτου ἐφηρμόσθη μεταξύ τῶν ἐτῶν 1954-66 πρόγραμμα στεγαστικῆς ἀποκαταστάσεως οἰκογενειῶν πληγείσων ὑπὸ κατολισθήσεων. Κατὰ τὴν ὥς ἄνω χρονικὴν περίοδον ἀνηγέρθησαν 2.695 κατοικίαι, διατεθείσας πρὸς τούτο πιστώσεως ἐξ 151.653.000 δρχ.

Προγράμματα μέσω ἐτέρων φορέων. Παρὰλληλως καὶ ἕτεροι στεγαστικοὶ φορεῖς ἐφήρμισαν στεγαστικὸν πρόγραμμα, ἐπιτυχόντες μέχρι τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα: (1) Ὁργανισμὸς Ἐργατικῆς Κατοικίας. Μέσω τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ παρεσχέθη στέγασις εἰς τοὺς ἐργατοῦπαλλήλους τούτους ἐξηρητημένους ἐκ τοῦ ἐργοδότη διὰ σχέσεως ἰδιωτικοῦ δικαίου. Μεταξὺ 1961 καὶ 1966 εἰς 11.751 περιπτώσεις (ἔτοιμοι κατοικίαι ἢ δάνεια αὐτοστεγασέως ἢ ἄγορα οἰκοπέδων) ἔδωκαν τὴν ποσὴν 1.101.110 δρχ. (2) Ταμιεῖον Παρακαταθήκων καὶ Δανειῶν. Διὰ τούτου παρεσχέθησαν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1961-66 εἰς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ἄλλας εἰδικὰς περιπτώσεις 10.979 στεγαστικὰ δάνεια διὰ τῆς διαθέσεως πιστώσεως 872.180.000 δρχ. (3) Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον. Διὰ τούτου παρεσχέθησαν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1961-66, 15.662 στεγαστικὰ δάνεια ὕψους δρχ. 849.180.000. (4) Ἀυτόνομος Οἰκοδομικὸς Ὁργανισμὸς Ἀξιοματικῶν. Διὰ τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ ἐξυπηρέτηθησαν στεγαστικῶς οἱ στεροῦμενοι ἰδιοκλήτου στέγης ἀξιοματικοί. Ὑπὸ τοῦ ὄργανισμοῦ ἐπρογραμματίσθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1961 ἡ ἀνάγεσις ἢ ἡ παροχὴ δανείου αὐτοστεγασέως εἰς 1.446 δικαιοῦσους. (5) Ἀγροτικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῶν ἀγροτῶν πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῶν οἰκίδων τῶν φηρμόσθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966 πρόγραμμα βάσει τοῦ ὁποίου παρεσχέθησαν κατὰ τὸ ἔτος τούτου 3.980 δάνεια συνολικοῦ ὕψους 94.484.000 δρχ.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω σκιαγραφήσεως διαφαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀναφερθεῖσαν περίοδον ἐσημειώθη μία σοβαροτάτη κρατικὴ προσπάθεια εἰς τὸν τομέα τῆς στεγασέως. Πρέπει ὅμως νὰ υπογραμμίσωμεν ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις αὗται, ὡς μὴ στηριζόμεναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς συνδρασμένας ἐπιδιώξεις τοῦ ἐνρύτερου προγράμματος τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας, δὲν ἐπέφεραν τὰ ἀναμενόμενα κοινωνικὰ ἀποτελέσματα.

Μὲ τὴν ἔρευναν τοῦ θέματος, διηκριβώθη ὅτι τὸ ἔλ-

λειμμα εἰς κατοικίαν συνεχίσθη νὰ εὑρίσκειται εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῶν 500.000 μονάδων περίπου. Καὶ τούτο, διότι ἡ κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν περίοδον σημειωθείσα οἰκοδομικὴ δραστηριότης δὲν ἐκάλυπτε τὸ δημιουργούμενον ἔλλειμμα ἐκ τῆς ἀχρηστεύσεως τῶν παλαιῶν οἰκοδομῶν ὡς καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον προσετίθετο ἐκ τῆς ἀναπτύξεως νέων οἰκογενειῶν, τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, κτλ.

Ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, ἀφοῦ ἐτοποθέτησε τὸ πρόβλημα τῆς κατοικίας ὡς ἓνα τῶν βασικῶν στόνων τοῦ κοινωνικοῦ τῆς προγράμματος, περιέλαβε τούτο μεταξύ τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα στηρίζουν τὰς προϋποθέσεις τῆς κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς εὐημερίας τῆς Χώρας.

Περαιτέρω, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις διεπίστωσεν ὅτι αἱ προηγηθεῖσαι αὐτῆς κυβερνήσεις τῆς εἶχον κληροδοτήσει τὰ ἐξῆς ἐπὶ μέρους προβλήματα:

α. ἀνεπαρκὴ ὄργανῶσιν τοῦ ὅλου στεγαστικοῦ μηχανισμοῦ καὶ εἰδικότερον ἔλλειψιν συντονισμοῦ τῶν κατὰ μέρος φορέων,

β. ἔλλειψιν καταλλήλου πολεοδομικῆς συγκροτήσεως, τὸσον τῶν ἀστικῶν κέντρων, ὅσον καὶ τῶν ἀγροτικῶν οἰκιῶν,

γ. δυσανάλογον ἀνάπτωσιν τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων ἐπὶ μείωσις τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ (ἰδοῦ ἡ εἰκὼν συμφώνως πρὸς τὰ στατιστικὰ δεδομένα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1961: τὸ 22,1% τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας εὑρίσκειται συγκεντρωμένον εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς πρωτεύουσος, ἀλλὰ καὶ ἢ ἐν γένει οἰκονομικὴ δραστηριότης εὑρίσκειται ἐπίσης συγκεντρωμένη εἰς τὸν αὐτὸν ἄχρον, κατὰ ποσοστὸν κυμαινόμενον εἰς 60% περίπου),

δ. διασπορὰν τῶν οἰκισμῶν ἐντὸς τοῦ ἀγροτικοῦ χώρου: 49,3% τῶν οἰκισμῶν τῆς Χώρας (5.673 οἰκισμοί) εὑρίσκονται κατεσπαρμένοι εἰς ὄλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπικρατείας μὲ πληθυσμὸν κάτω τῶν 200 κατοίκων, ε. ἀνικανοικὴν χωροδιάταξιν ὄχι μόνον τῶν οἰκισμῶν ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν ἄλλων οικονομικῶν ἐκδηλώσεων (βιομηχανία, τεχνικὰ ἔγκαταστάσεις, κτλ.), στ. μεγάλῃς ἐκτάσεως αὐθαίρετον οἰκοδόμησιν ἐξ ὑπαρχίης ἀκαταλλήλων κατοικιῶν: 13% τοῦ συνόλου τῶν ἀνεγειρομένων κατοικιῶν,

ζ. τὴν ἐκκρεμότητα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων τοῦ 1922 (15.000 περίπου οἰκογένεια), τῶν θεωρηνητοπλήκτων (100.000 περίπου οἰκογένεια), ὡς καὶ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος τῆς στέγης τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν αἱ ὁποῖαι στεροῦνται κατοικίας.

Τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἀναιματώπησε μὲ ἐπιστημονικότητα, μεθοδικότητα καὶ ἀποφασιστικότητα. Διὰ σειράς ἐπιτροπῶν ἐξ ἐπιστημονῶν καὶ εἰδικῶν ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, ἀφοῦ ἐμελέτησεν ἐκ βάθρων τὸ ὅλον οἰκιστικὸν πρόβλημα, ἐνέταξε τὴν ἐπὶ τὸν τομέα τούτου πολιτικὴν ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας (1968-1972). Συμ-

φώνως προς τὸ πρόγραμμα αὐτὸ αἰ μακροχρόνιοι ἐπιδιώξεις καθωρίσθησαν ὡς ἀκολουθῶς:

α. ἰκανοποιήσει, ἐντὸς τῆς προσεχούς δεκαετίας, ὅλων τῶν ὑφισταμένων καὶ δημιουργηθησομένων στεγαστικῶν ἀναγκῶν, μὲ προτεραιότητα τὰς ἐπείγουσας περιπτώσεις καὶ τὰς ἀσθενεστεράς εισοδηματικῶς τάξεις (θεομνηδιόπληκτοι, παραπηγματοῦχοι, ἀγρόται, ἐργάται, δημόσιοι ὑπάλληλοι, κτλ.).

β. βελτίωσις τῆς χωροταξικῆς καὶ πολεοδομικῆς λειτουργίας τῶν οἰκισμῶν, ἀναδιάρθρωσις μεγάλου ἀριθμοῦ ἀγροτικῶν οἰκισμῶν διὰ τῆς δημιουργίας μεγαλύτερων κέντρων, ἐξασφαλιζόντων τὰ ἀναγκαῖα ἔργα τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑποδομῆς τούτων, γ. μείωσις τοῦ κόστους τῆς κατοικίας,

δ. προσέλκυσις ἰδιωτικῶν κεφαλαίων, πρὸς ἐπένδυσιν τῶν εἰς ἔργα κατοικίας.

Ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς πενταετίας 1968-72 προβλέφθη ἡ κατασκευὴ ἢ ἀνανέωσις 250.000 κατοικιῶν ἐκ κεφαλαίων τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καὶ τῶν τραπεζικῶν πιστοδοτήσεων.

Ἐντὸς τοῦ ὡς ἄνω ἀριθμοῦ προβλέπεται ὁ προγραμματισμὸς ἀνεγέρσεως 45.000 κατοικιῶν μὲσφ τῶν προγραμμάτων λαϊκῆς στέγης, ἐργατικῆς κατοικίας καὶ προσφυγικῆς ἀποκαταστάσεως, συνολικοῦ ὕψους ἐπενδύσεων τριῶν καὶ ἡμίσεος δισεκατομμυρίων δραχμῶν, ἐξ ὧν ἐν δισεκατομμύριον τριακόσια ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐκ συνεισφορᾶς λοιπῶν κρατικῶν φορέων.

Βάσει τῶν προβλεπομένων τούτων στόχων, ἀπὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι τέλους τοῦ 1969 ἐπετεύχθησαν συνολικῶς τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα κατὰ τομεῖς: (1) ἀποκατάστασις θεμυρολιπύκτων καὶ οἰκογενειῶν διαβιοσῶν εἰς ἀκατάλληλα στέγαστρα. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος τῶν πληγεισῶν ὑπὸ σεισμῶν καὶ ἄλλων θεομνηδιόπληκτων περιέλαβε: τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνοικοδομήσεως ἢ ἐπισκευῆς 20.020 κατοικιῶν καὶ τὴν ἐναρξιν ἀνοικοδομήσεως 8.538 οἰκημάτων. Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τούτου διετέθη πίστωσις δρχ. 1.276.970.000. (2) Ἀποκατάστασις ἀστῶν προσφύγων. Διὰ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἐπετεύχθη: ἡ ἀποπεράτωσις 2.884 κατοικιῶν εἰς Καισαριανήν, Δουρσοῦτι, Δραπετσώνα, ὡς καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχιακὰς πόλεις: ἐπίσης, ἡ ἐναρξίς 3.350 κατοικιῶν εἰς Ταῦρον, Περιστερὶ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις. Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τούτου διετέθη κατὰ τὰ ἔτη 1967-69 πίστωσις 377.849.000 δρχ. (3) Ἀγροτικὴ κατοικία. Εἰς τὸν τομέα τούτου κατὰ τὴν τριετίαν 1967-69 ἐπετεύχθη, μὲσφ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τεράστιον ἔργον χορηγήσεως 137.241 στεγαστικῶν δανείων εἰς ἀγρότας, διὰ τῆς διαθέσεως κεφαλαίων ἐκ 3.476.652.000 δρχ. (4) Στέγασις δημοσίων ὑπαλλήλων.

Διὰ τὸν Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων ἐχορηγήθησαν στεγαστικά δάνεια εἰς 8.576 περιπτώσεις, διὰ τῆς διαθέσεως πιστώσεως ἐξ 1.108.710.000 δρχ. Ἐξ ἄλλου, μὲσφ τοῦ Ταχυδρομικοῦ Ταμιευτηρίου, χορηγήθησαν 12.609 δάνεια συνολικοῦ ὕψους δρχ. 2.004.228.000. (5) Στέγασις διὰ τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἐργατικῆς Κατοικίας. Μὲσφ τοῦ ὄργανισμοῦ αὐτοῦ ἀνηγέρθησαν κατοικίαι ἢ ἐχορηγήθησαν δάνεια αὐτοστέγασεως εἰς 9.731 οἰκογενείας, διατεθείσης ἐν συνόλῳ πιστώσεως 689.761.000 δρχ.

δραστηριότης τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ σημειωθεῖσα δραστηριότης τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως κατὰ τὰ τρία ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως (1967-69) ὑπερέβη πᾶν προηγούμενον, ὡς τοῦτο προκύπτει ἐκ τῶν ἐκδοθεισῶν ἀδειῶν οἰκοδομήσεως. Συγκριτικῶς παραθέτομεν στοιχεῖα τῶν ἐτῶν 1960-69:

ἔτος	ἀδειαι	ἔτος	ἀδειαι
1960	41.992	1965	57.207
1961	43.973	1966	59.760
1962	44.868	1967	81.267
1963	48.048	1968	105.689
1964	52.037	1969	103.629

Διὰ νὰ καταδειχθῇ πειστικώτερον ἡ ἔντονος ἰδιωτικῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότης κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀναφέρομεν ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐχορήγησε κατὰ τὴν τριετίαν 1967-69 δάνεια ἀνοικοδομήσεως εἰς 28.078 περιπτώσεις, συνολικοῦ ποσοῦ 3.155.968.000, ἐνῶ κατὰ τὴν τριετίαν 1964-66 ἐχορηγήθησαν δάνεια εἰς 10.020 περιπτώσεις, συνολικοῦ ὕψους 745.473.000 δρχ.

ἄρχαι στεγαστικοῦ προγράμματος

Τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ στεγαστικοῦ προγράμματος εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

(α) Προτεραιότης τῶν ἀγροτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν προγραμμάτων. Διὰ τούτου ἐπιδιώκεται ἡ περιφερειακὴ ἀνάπτυξις, ἡ ἀνακοπή τῆς μεταναστεύσεως πρὸς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα καὶ ἡ ἀνακατανομὴ τῶν εισοδημάτων τῶν κατοίκων τῶν περιοχῶν αἰ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς χαμηλὸν ἐπίπεδον ἀναπτύξεως.

(β) Μεταφορὰ τῶν οἰκισμῶν οἱ ὁποῖοι δὲν εὐρίσκονται ἐπὶ σταθεροῦ ἐδάφους ἢ τῶν μὴ βιωσίμων εἰς ἕτερον βιωσίμων ἢ νεοδιδρομένων προτύπων οἰκισμῶν.

(γ) Δημιουργία ἔργων γενικῆς ἐξυηρητέσεως ἢ ἔργων κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὑποδομῆς, εἰς τρόπον ὥστε δι' αὐτῶν νὰ διασφαλιζέται ἡ παροχὴ ἐνὸς ἐλαχίστου ὀρίου βασικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν μέτρων τούτων: πρῶτον, λειτουργοῦν 1.360 Ἀγροτικὰ Ἰατρεῖα καὶ 101 Ὑγιονομικοὶ Σταθμοί· δεύτερον, ὀλοκληροῦνται τὸ δίκτυον τῶν συγκοινωνιῶν διὰ τῆς κατασκευῆς ἔργων ὁδοποιίας· τρίτον, κατασκευάζονται ἔργα ὑδρεύσεως καὶ ἀποχετεύσεως· τέταρτον, πυκνοῦνται τὸ δίκτυον ηλεκτροδοτήσεως. Χάρις εἰς τὸ εὐρύτατον πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ,

σήμερον ἠλεκτροδοτοῦνται 7.063 οἰκισμοί (ἦτοι ποσοστὸν 93% ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ πληθυσμοῦ), εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ 1970 θὰ ἔχουν ἠλεκτροδοτηθῆ 900. ἀκόμη οἰκισμοί (ἦτοι ποσοστὸν 96% ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ). Παρανεθτικῶς ἀναφέρεται ὅτι μέχρι τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 ἠλεκτροδοτοῦντο μόνον 3.463 οἰκισμοί (ἦτοι ποσοστὸν 74% ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ).

(δ) Καθολικότης εἰς τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἀντικειμενικότης εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν δικαιούχων, βάσει ἀδιαβλήτων κριτηρίων.

(ε) Χρησιμοποίησις τῶν τοῦ συστήματος αὐτοστεγάσεως, χάρις εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιτυγχάνεται ἡ διοχέτευσις, πέραν τῆς κρατικῆς στεγαστικῆς ἀρωγῆς, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων τῶν δικαιούχων, ὅσον καὶ ἡ κατασκευὴ ἐτοιμῶν κατοικιῶν. Εἰς τὴν δ' ὑτέραν περίπτωσιν περιλαμβάνονται καὶ τὰ διὰ τοῦ συστήματος προκατασκευῆς ἀνεγειρόμενα εἰς Ἰωάννινα, Ἄρταν, Τρίκαλα, Καρδίτσαν, Καρπενήσιον, Μεγαλόπολιν, Ἡλείαν καὶ Πρέβεζαν 3.138 οἰκῆματα, ἐκ μέρους τῆς Στρατιωτικῆς Ὑπηρεσίας Κατασκευῆς Ἔργων Ἀνασυγκροτήσεως (ΣΥΚΕΑ), ἐξ ὧν εἶχον ἤδη ἀποπερατωθῆ 1.336.

Διὰ τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, γίνεται φανερόν ὅτι ἀπὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 τὸ στεγαστικὸν πρόγραμμα ὁδεύει συνδεδυασμένως μετὰ τῶν λοιπῶν τομέων τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας καὶ ὅτι μὲ τὴν σημειουμένην ἔντονον κρατικὴν δραστηριότητα, συνεπικουρουμένην ὑπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου, δὲν θὰ εἶναι μακρὰν ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ γίνῃ πραγματικότης ἡ ἐπιταγὴ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968 καὶ ἡ ἐξαγγελία τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ Ἠγέτου τῆς Ἐπαναστάσεως κ. Γ.

Παπαδοπούλου: *Ὀδδεμία ἑλληνικὴ οἰκογένεια χωρὶς τὸ ἰδικόν της σπίτι.*

Στοιχεῖα στεγαστικοῦ προγράμματος

Στεγαστικοὶ φορεῖς	Στεγαστικαὶ μονάδες	Πιστώσεις (χιλ. δρχ.)
Ἔτη 1964 - 1966		
Ἐπιχειρήσεων Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν	14.852	986.964
α. Λαϊκὴ στέγασις	12.676	681.483
β. Προσφωγικὴ στέγασις	2.176	305.481
Ἐπιχειρήσεων Ἐργασίας (ΑΟΕΚ)	8.311	839.206
Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον	8.003	496.180
Ἀγροτικὴ Τράπεζα Ἑλλάδος	3.980	94.484
Ἐθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα	10.020	745.473
Ταμείον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων	7.571	687.697
Ἐπιχειρήσεων Ἐθνικῆς Ἀμύνης (ΑΟΟΑ)	871	289.172
Σύνολον	53.608	4.139.176

Ἔτη 1967 - 1969

Ἐπιχειρήσεων Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν	22.904	1.654.819
α. Λαϊκὴ στέγασις	20.020	1.276.970
β. Προσφωγικὴ στέγασις	2.884	377.849
Ἐπιχειρήσεων Ἐργασίας (ΑΟΕΚ)	9.731	689.761
Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον	12.609	2.004.228
Ἀγροτικὴ Τράπεζα Ἑλλάδος	137.241	3.476.652
Ἐθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα	28.078	3.155.968
Ταμείον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων	8.576	1.108.710
Ἐπιχειρήσεων Ἐθνικῆς Ἀμύνης (ΑΟΟΑ)	289	54.775
Σύνολον	217.428	12.144.913